

شناسایی عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی در سرعین

قاسم زارعی^۱، حافظ زارعی^۲

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: امروزه گردشگری اهمیت بسزایی برای کشورها دارد و در این بین، گردشگری سلامت یکی از انواع جدید و رو به توسعه گردشگری در دنیا به شمار می‌رود. با توجه به اهمیت گردشگری تندرستی، پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی در سرعین انجام شد.

روش بررسی: این مطالعه از نوع کیفی بود و در آن داده‌های به دست آمده از مصاحبه با ۱۹ نفر از خبرنگاران حوزه گردشگری و گردشگران تندرستی سرعین، با استفاده از روش تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: با تحلیل داده‌ها، ۵۶ کد اولیه از کل مصاحبه‌ها استخراج گردید. در ادامه، با مقوله‌بندی کدهای استخراج شده، این مفاهیم در هشت گروه «عوامل شخصی و جمعیت‌شناختی، روان‌شناختی، هزینه‌ای، بهداشتی و سلامتی، تنوع خدمات گردشگری، ظرفیت پذیرش گردشگری، کیفیت خدمات و قابلیت‌ها و امکانات زیربنایی مقصد» دسته‌بندی شد.

نتیجه‌گیری: سازمان‌های مرتبط با حوزه گردشگری سرعین، باید عوامل شناسایی شده در تحقیق حاضر را در راستای افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی مد نظر قرار دهند.

واژه‌های کلیدی: گردشگری سلامت؛ مدت اقامت؛ ایران

پیام کلیدی: با توجه به تأثیرگذاری مدت اقامت گردشگران تندرستی در افزایش درآمد و توسعه مناطق گردشگری تندرستی، توجه به مؤلفه‌های مرتبط با افزایش مدت اقامت ضروری به نظر می‌رسد. ارتقای این عوامل، تأثیر بالایی در رشد مناطق گردشگری تندرستی دارد.

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۹/۱۵

پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۸/۲۴

دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۵/۱۵

ارجاع: زارعی قاسم، زارعی حافظ. شناسایی عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی در سرعین. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۸؛ ۱۶ (۵): ۲۲۱-۲۱۴.

گردشگران می‌باشد (۶). مدت اقامت در مقصد گردشگری، یکی از اصلی‌ترین متغیرهای فرایند تصمیم‌گیری یک گردشگر است (۸، ۷). همچنین، طول مدت اقامت، یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده و مؤثر گردشگری بر اقتصاد یک منطقه به شمار می‌رود (۹). مدت اقامت، با بقیه متغیرهایی که بخشی از تجربه گردشگر را شکل می‌دهد (مانند نوع اقامت، نوع مقصد و...) ارتباط تنگاتنگی دارد (۱۰). اقامت طولانی‌تر نیز دارای ارتباط مثبت و مستقیمی با میزان درآمد کسب شده از فعالیت‌های گردشگری است (۱۱، ۷)؛ چرا که گردشگرانی که اقامت طولانی‌تری در مقصد دارند نسبت به گردشگرانی که اقامت کوتاه‌تری دارند، از جاذبه‌های بیشتری بازدید می‌کنند و باعث توسعه کسب و کار در مقصد می‌شوند (۱۲). اقامت طولانی‌تر گردشگر شاید به معنای صرف هزینه بیشتر برای خدمات و خرید کالا خواهد بود و نتیجه آن، درآمد بیشتر برای بخش تجارت و تأثیر فراوان بر اقتصاد محلی است (۱۳).

مقاله حاصل طرح تحقیقاتی به شماره ۶۱۵۶ می‌باشد که با حمایت دانشگاه محقق اردبیلی انجام شده است.

۱- دانشیار، مدیریت بازرگانی، گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (نویسنده طرف مکاتبه)

Email: info@drgez.ir

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، مدیریت بازرگانی، گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

مقدمه

یکی از اهدافی که می‌تواند گردشگر را برای عزم سفر برانگیزاند، مسافرت به منظور سلامتی است (۱). سازمان جهانی گردشگری، گردشگری سلامت را شامل استفاده از خدماتی می‌داند که در مکانی خارج از سکونت فرد، بیش از ۲۴ ساعت به طول انجامد و منجر به بهبود یا افزایش سلامتی و افزایش روحیه فرد شود (۲). گردشگری سلامت را می‌توان بر اساس هدف به سه نوع «گردشگری تندرستی، گردشگری بازخوانی و گردشگری پزشکی» تقسیم کرد (۳). مطالعات گردشگری سلامت به طور عمده حول محور گردشگری پزشکی صورت گرفته و با وجود اهمیت بالای گردشگری تندرستی، تحقیقات پیشین کمتر به این حوزه پرداخته‌اند (۴). گردشگری تندرستی تحت عنوان مسافرت به دهکده‌های سلامت و مناطق دارای چشمه‌های آب معدنی و آب گرم برای رهایی از تنش‌های زندگی روزمره و تجدید قوا بدون مداخله و نظارت پزشکی در مواردی که گردشگر بیماری جسمی مشخصی نداشته باشد، تعریف شده است (۳). در این نوع گردشگری، از امکانات طبیعی برای درمان یا رفع نارسایی جسمی یا استراحت و تفریح در منابع شفا بخش طبیعت استفاده می‌شود. همچنین، بیمارانی که اعمال جراحی خود را پشت سر گذاشته‌اند و دوره نقاهت خود را می‌گذرانند نیز با استفاده از برنامه مراقبتی که پزشک معالج در نظر می‌گیرد، می‌توانند با استفاده از امکانات طبیعت، به بهبود خود سرعت بخشند (۵). یکی از عوامل مؤثر به منظور توسعه گردشگری تندرستی، مدت اقامت

مفهوم است که با تکرار مصاحبه، موارد جدیدی به یافته‌های مطالعه اضافه نشود. با توجه به این موضوع، حجم نمونه ۱۹ نفر برآورد گردید.

جهت اطمینان از روایی مصاحبه‌ها، اعتمادسازی در مصاحبه‌ها صورت گرفت و نتایج آن مجدد با مصاحبه شونده‌گان مرور گردید. همچنین، با تنظیم سؤالات مصاحبه بدون سوگیری و سعی در دخالت کمتر در صحبت‌های افراد، سوگیری در مصاحبه‌ها به حداقل کاهش یافت. بنابراین، بر اساس معیار مطرح شده، روایی مصاحبه‌ها مورد تأیید قرار گرفت (۱۶). برای افزایش پایایی نیز از یادداشت‌برداری گسترده و کدگذاری توسط چند نفر استفاده گردید.

به منظور تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده گردید. بر این اساس، داده‌های به دست آمده از مصاحبه سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف گردید. در این تحلیل، ابتدا کدهای اولیه استخراج شد و در مرحله بعد، مقوله‌بندی کدهای استخراج شده صورت گرفت و در نهایت، مدل عوامل تأثیرگذار بر افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی ارائه گردید.

به منظور رعایت اخلاق پژوهش، تمام مصاحبه‌ها به دقت ضبط و پیاده‌سازی شد. برای مصاحبه و یادداشت نظرات، از کلیه نفرات مصاحبه شونده اجازه گرفته شد.

یافته‌ها

داده‌های حاصل از مصاحبه با گردشگران تندرستی و متخصصان حوزه گردشگری، با استفاده از روش تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. این داده‌ها که از مصاحبه عمیق با ۱۹ نفر استخراج شده بود، در طی مراحل کدگذاری اولیه و مقوله‌بندی کدها تحلیل گردید و عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی سریع استخراج شد. در کدگذاری اولیه به گفتارهای کلیدی و در مقوله‌بندی کدهای استخراج شده به عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت در گردشگری تندرستی توجه شده است. جدول ۱ نتایج کدگذاری اولیه را نشان می‌دهد.

جدول ۱: کدگذاری اولیه عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی

کدهای اولیه	گفتارهای کلیدی
سطح تحصیلات	افرادی که تحصیلات بالایی دارند، به تندرستی خود بیشتر اهمیت می‌دهند.
شدت احساس نیاز به بازیابی تندرستی	چون نیاز به بازیابی سلامت خود دارم، سعی می‌کنم زیاد بمانم.
موقعیت جغرافیایی	به خاطر فاصله زیاد وقتی می‌آیم سعی می‌کنم مدت زیادی را در اینجا بگذرانم.
ایجاد جاذبه‌های گردشگری مکمل	جاذبه‌های گردشگری مکمل می‌تواند باعث افزایش گردشگر و زمانی که در اینجا می‌گذرانند بشود.
هزینه اقامت	هزینه اقامت بالاست و نمی‌توانم چند روز اینجا بمانم.
وابستگی خانوادگی	وقتی با خانواده هستم، دلهره سریع بر گشتم ندارم.
مدیریت ظرفیت در ایام پیک	مراجعه بیش از حد در ایام پیک، باعث دلزدگی مسافر می‌شود.
وجود برنامه‌های تفریحی	برنامه‌های تفریحی می‌تواند باعث افزایش مدت اقامت در شهر شود.
تنوع امکانات تفریحی	از دیگر عواملی که در جذب مسافر تأثیرگذار است، وجود امکانات تفریحی متنوع در شهر است.
سن	بعضی جوان‌ترها استخرهای معمولی را به آب گرم ترجیح می‌دهند.
ایجاد وابستگی عاطفی با مقصد	اینجا را دوست دارم و همیشه در انتخاب مقصد برای مسافرت در اولویت قرار می‌دهم.
تجربه گردشگر	خاطرات خوبی از این شهر به یاد دارم و استفاده از آبگرم باعث شادابی من می‌شود.
همه‌انوازی مردم محلی	مردم سریع همه‌انوازند و باعث می‌شود در اینجا احساس غریبی نکنم.
انگیزه گردشگر	نوع انگیزه سفر باعث تغییر در مدت ماندن در سریع می‌شود.

نتایج پژوهش‌های پیشین نشان داده است که تأسیسات زیربنایی، امکانات رفاهی، تعداد سفر به منطقه و نوع وسیله نقلیه، مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در طول اقامت گردشگران می‌باشد (۱۴).

با توجه به نقش مدت اقامت در درآمدها (۱۳، ۱۱، ۹، ۷)، توسعه کسب و کار (۱۲) و توسعه مقصد گردشگری (۹)، بررسی مدت اقامت و عوامل تأثیرگذار بر آن از اهمیت زیادی برخوردار است. بنابراین، مطالعه عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت، از ضروریات تحقیقات حیطه گردشگری به ویژه گردشگری تندرستی می‌باشد. با وجود این که پژوهش‌های پراکنده‌ای در زمینه عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگری انجام شده است (۷)، اما مطالعه خاصی در زمینه عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگری تندرستی مشاهده نگردید و مطالعات حوزه گردشگری سلامت در زمینه مدت اقامت، بیشتر حول مدت اقامت بیمار در بیمارستان‌ها متمرکز بوده‌اند.

شهر سریع به دلیل داشتن منابع طبیعی و آب‌های درمانی منحصر به فرد، از جمله مستعدترین مقاصد گردشگری تندرستی در کشور و منطقه به شمار می‌رود و بر خلاف وجود پتانسیل‌های طبیعی و امکانات خدماتی برای توسعه گردشگری در شهر سریع، ورود گردشگر و مدت اقامت گردشگران در این ناحیه کاهش یافته است (۱۵). بر این اساس و با توجه به خلأ مطالعاتی در حوزه عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی و با توجه به اهمیت این موضوع برای گردشگری سریع، تحقیق حاضر با هدف شناسایی عوامل اساسی مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی شهر سریع انجام شد.

روش بررسی

این پژوهش از نوع کیفی بود و مشارکت‌کنندگان آن را متخصصان حوزه گردشگری و گردشگران تندرستی شهر سریع تشکیل داد. شیوه نمونه‌گیری این بود که محققان با مشارکت‌کنندگان، مصاحبه نیمه ساختار یافته انجام دادند. مصاحبه‌ها به طور میانگین ۵۴ دقیقه به طول انجامید و تا رسیدن به اشباع داده‌ها ادامه یافت. اشباع نظری به این

جدول ۲: کدگذاری اولیه عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی (ادامه)

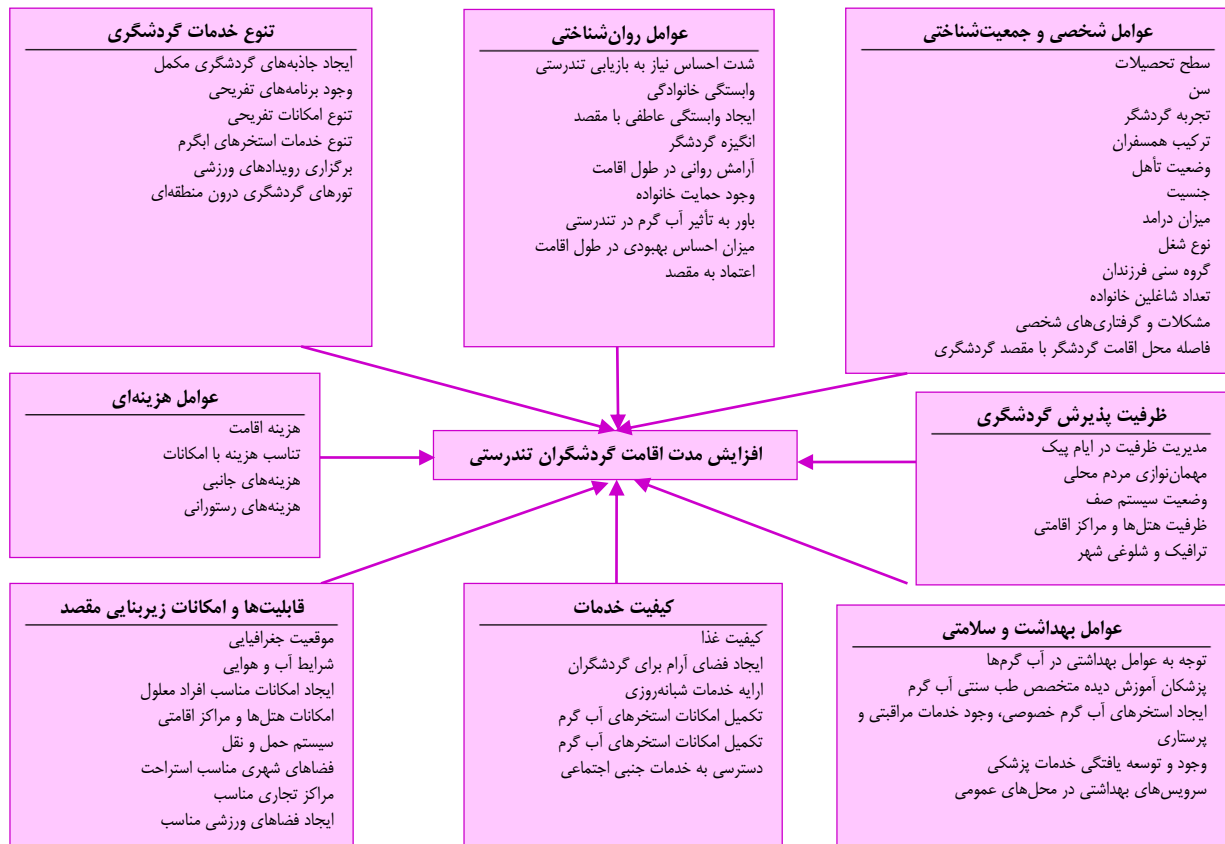
کدهای اولیه	گفتارهای کلیدی
کیفیت غذا	کیفیت غذا در بعضی از رستوران‌ها بسیار ضعیف است.
آرامش روانی در طول اقامت	هر قدر گردشگر احساس خوبی رو داشته باشه، مدت بیشتری هم اقامت می‌کنه.
ایجاد فضای آرام برای گردشگران	فضای شلوغ شهری باعث می‌شود در اینجا احساس آرامش نکنم.
تنوع خدمات استخرهای آب گرم	خدمات زیادی در استخرها ارائه نمی‌شود و محدود به چیزهای معمولی است.
شرایط آب و هوایی	آب و هوای منطقه بر مدت ماندن گردشگران تأثیر دارد.
ترکیب هم‌سفران	به خاطر موقعیت کاری دوستانمان مجبور به بازگشت هستیم.
ایجاد امکانات مناسب افراد معلول	برای افرادی که دارای معلولیت هستند، امکاناتی در آب گرم‌ها در نظر گرفته نشده است.
توجه به عوامل بهداشتی در آب گرم‌ها	بهداشت در درون استخرها، دوش‌ها و سرویس‌های بهداشتی گاهی رعایت نمی‌شه.
پزشکان آموزش دیده متخصص طب سنتی آب گرم	افراد متخصصی که در مورد گردشگری تندرستی آموزش دیده باشند، می‌توانند باعث افزایش توجه افراد به آب گرم‌ها شوند و زمان زیادی را به اون تخصیص می‌دهند.
وجود حمایت خانواده	به دلیل حمایت خانواده، برای بیشتر ماندن مشکلی ندارم.
سیستم حمل و نقل	سیستم حمل و نقل مناسب باعث بیشتر ماندنم در منطقه می‌شود.
ایجاد استخرهای آب گرم خصوصی	آب گرم‌های خصوصی باعث جذب قشر خاصی از گردشگران می‌شود.
برگزاری رویدادهای ورزشی	رویدادهای ورزشی می‌تواند باعث جذب گردشگر و علاقه به ماندن بیشتر شود.
وضعیت تأهل	مدت اقامت افراد مجرد و متأهل با هم متفاوت است.
ارایه خدمات شبانه‌روزی	شب‌ها استخرها تعطیل می‌شود و نمی‌توانیم از آن استفاده نماییم.
وجود خدمات مراقبتی و پرستاری	وجود خدمات مراقبتی و پرستاری به صورت تخصصی می‌تواند باعث علاقه بیماران به گذراندن دوره نقاهتشان در این شهر شود.
وضعیت سیستم صف	گاهی برای استفاده از یک خدمت باید زمان زیادی منتظر ماند و این موضوع آزار دهنده است.
باور به تأثیر آب گرم در تندرستی	تأثیر آب گرم در سلامتی برای من ثابت شده است.
امکانات هتل‌ها و مراکز اقامتی	مراکز اقامتی با امکانات بیشتر، منجر به بیشتر ماندنم می‌شود.
تناسب هزینه با امکانات	طبیعتاً هزینه‌ها باید با امکانات همخوانی داشته باشه.
جنسیت	جنسیت می‌تونه بر مدت اقامت تأثیر داشته باشه.
تکمیل امکانات استخرهای آب گرم	استخرهای آب گرم می‌توانند دارای امکانات خیلی بهتری باشند و خدمات بیشتری به گردشگر ارائه نمایند.
ظرفیت هتل‌ها و مراکز اقامتی	هتل‌ها و مراکز اقامتی دارای ظرفیت خوبی است، ولی در ایام شلوغ هتل خالی پیدا نمی‌شود.
وجود و توسعه یافتگی خدمات پزشکی	از نقاط مهم توجه به مسایل پزشکی و امکانات و خدمات پزشکی است.
تورهای گردشگری درون منطقه‌ای	تورهای گردشگری درون منطقه‌ای می‌تواند به تنوع سفر و افزایش گردشگر و مدت اقامت اون کمک کنه.
میزان درآمد	به خاطر درآمد کم مدت زیادی نمی‌تونم بمونم و مبلغ زیادی رو خرج کنم.
ترافیک و شلوغی شهر	در مرکز شهر و اطراف استخرها ترافیک زیادی وجود داره.
نوع شغل	به خاطر اداری بودن کارم نمی‌تونم مدت زیادی را خارج از شهر خود بگذرانم.
هزینه‌های جانبی	هزینه‌های زیاد علاوه بر هزینه اقامت و خورد و خوراک باعث می‌شود که کمتر بتوانیم بمانیم.
میزان احساس بهبودی در طول اقامت	اگر احساس کنم آب گرم حالم را خوب می‌کنه بیشتر می‌مانم.
گروه سنی فرزندان	بچه کوچک دارم و زیاد ماندن اذیتم می‌کنه.
پرسنل آموزش دیده در خدمات گردشگری	افراد آموزش دیده در خدمات گردشگری می‌توانند باعث راهنمایی گردشگر و احساس آرامش روانی بیشتر آن شوند.
تعداد شاغلین خانواده	خانواده‌های دارای افراد شاغل زیاد مدت کمتری رو می‌موندن.
فضاهای شهری مناسب استراحت	در فضاهای شهری باید مناطق استراحت برای گردشگران دیده شود.
هزینه‌های رستورانی	هزینه‌های رستورانی اگر مناسب باشه احتمالاً بیشتر می‌مانم.
سرویس‌های بهداشتی در محل‌های عمومی	نیود سرویس بهداشتی در مکان‌های عمومی باعث آزار گردشگران می‌شه.
مشکلات و گرفتاری‌های شخصی	به دلیل مشکل شخصی باید زودتر به خونه برگردم و نمی‌تونم زمان زیادی بمونم.
مراکز تجاری مناسب	اگر مراکز تجاری خوبی باشه من را به ماندن بیشتر ترغیب می‌کنه.
اعتماد به مقصد	من همیشه به این شهر میام و از امنیت و تأثیر گذاری آب گرم مطمئن هستم.
دسترسی به خدمات جنبی اجتماعی	اگر دسترسی به خدمات اداری و اجتماعی در این شهر وجود نداشته باشه، احتمالاً نمی‌تونم زیاد بمانم.
فاصله محل اقامت گردشگر با مقصد گردشگری	از شهر نزدیک اومدم و ترجیح می‌دهم برای کم شدن هزینه بعد از استفاده از آب گرم به شهر خود بازگردم.
ایجاد فضاهای ورزشی مناسب	اگر امکانات ورزشی مناسبی باشه احتمالاً بیشتر بمانم.

جدول ۳: مقوله‌بندی کدهای استخراج شده عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی

مقوله (طبقه)	کدها
عوامل شخصی و جمعیت‌شناختی	سطح تحصیلات، سن، تجربه گردشگر، ترکیب هم‌سفران، وضعیت تأهل، جنسیت، میزان درآمد، نوع شغل، گروه سنی فرزندان، تعداد شاغلین خانواده، مشکلات و گرفتاری‌های شخصی، فاصله محل اقامت گردشگر با مقصد گردشگری
عوامل روان‌شناختی	شدت احساس نیاز به بازبازی تندرستی، وابستگی خانوادگی، ایجاد وابستگی عاطفی با مقصد، انگیزه گردشگر، آرامش روانی در طول اقامت، وجود حمایت خانواده، باور به تأثیر آب گرم در تندرستی، میزان احساس بهبودی در طول اقامت، اعتقاد به مقصد
تنوع خدمات گردشگری	ایجاد جاذبه‌های گردشگری مکمل، وجود برنامه‌های تفریحی، تنوع امکانات تفریحی، برگزاری رویدادهای ورزشی، تورهای گردشگری درون منطقه‌ای
عوامل هزینه‌ای	هزینه اقامت، تناسب هزینه با امکانات، هزینه‌های جانبی، هزینه‌های رستورانی
ظرفیت پذیرش گردشگری	مدیریت ظرفیت در ایام پیک، مهمان‌نوازی مردم محلی، وضعیت سیستم صف، ظرفیت هتل‌ها و مراکز اقامتی، ترافیک و شلوغی شهر
کیفیت خدمات	کیفیت غذا، ایجاد فضای آرام برای گردشگران، ارائه خدمات شبانه‌روزی، تکمیل امکانات استخرهای آب گرم، تکمیل امکانات استخرهای آب گرم، دسترسی به خدمات جنبی اجتماعی
قابلیت‌ها و امکانات زیربنایی	موقعیت جغرافیایی، شرایط آب و هوایی، ایجاد امکانات مناسب افراد معلول، مراکز تجاری مناسب
عوامل بهداشت و سلامت	توجه به عوامل بهداشتی در آب گرم‌ها، پزشکان دیده متخصص طب سنتی آب گرم، ایجاد استخرهای آب گرم خصوصی، وجود خدمات مراقبتی و پرستاری، وجود و توسعه یافتگی خدمات پزشکی، سرویس‌های بهداشتی در محل‌های عمومی

پذیرش گردشگری، کیفیت خدمات و قابلیت‌ها و امکانات زیربنایی مقصد» بود. جدول ۲ جزئیات کدگذاری انتخابی را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج تحلیل محتوا، عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی سریع‌شناسایی شد. شکل ۱ نمایی شماتیک از یافته‌های تحقیق را نشان می‌دهد.

با توجه به این که هدف از انجام پژوهش حاضر، ارائه الگو بود و نه یک نظریه جهان‌شمول، در این مرحله برای دسته‌بندی مقولات و ارائه الگو سعی گردید عوامل در ۸ گروه دسته‌بندی شود که شامل «عوامل شخصی و جمعیت‌شناختی، روان‌شناختی، هزینه‌ای، بهداشتی و سلامتی، تنوع خدمات گردشگری، ظرفیت

شکل ۱: مدل عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی

بحث

Peypoch و همکاران، قیمت‌ها را به عنوان یکی از عوامل اصلی و مؤثر بر مدت اقامت گردشگران گزارش کردند (۱۷). Pou و Alegre نیز بودجه و محدودیت مالی را با مدت اقامت گردشگران مرتبط دانستند (۹). Jacobsen و همکاران با انجام مطالعه‌ای، هزینه گردشگری را به عنوان یکی از عوامل تعیین‌کننده مدت اقامت گردشگر معرفی نمودند (۲۰).

بر اساس نتایج به دست آمده از تحقیق حاضر، ظرفیت پذیرش گردشگری، دیگر عامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی سریع بود که مدیریت ظرفیت در ایام پیک، ظرفیت هتل‌ها و مراکز اقامتی، ترافیک و شلوغی شهر از جمله این عوامل هستند. بررسی‌های انجام شده در خصوص تأثیر ظرفیت پذیرش گردشگری در مدت اقامت گردشگران، پژوهش دیگری را در این حوزه نشان نداد. بر این اساس، می‌توان این یافته را از جمله مشارکت‌های مطالعه حاضر در توسعه مبانی نظری حوزه مدت اقامت گردشگری لحاظ نمود. ظرفیت پذیرش پایین نسبت به تعداد گردشگران موجود، می‌تواند مدت اقامت گردشگران را کاهش دهد.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که کیفیت خدمات، با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی ارتباط دارد. از جمله شاخص‌های این متغیر می‌توان به کیفیت غذا، ایجاد فضای آرام برای گردشگران، ارائه خدمات شبانه‌روزی و دسترسی به خدمات جنبی اجتماعی اشاره کرد. هرچه کیفیت خدمات منطقه گردشگری بیشتر باشد، افراد راغب به اقامت طولانی‌تری هستند. Barros و Machado به این نتیجه رسیدند که کیفیت خدمات بر مدت اقامت گردشگران تأثیر دارد (۱۲). Jonas و همکاران نیز کیفیت غذا را بر مدت اقامت گردشگران مؤثر دانستند (۲۱). Gurtner با انجام پژوهشی دریافت که برخورد نامناسب در مقصد، بر کاهش مدت اقامت تأثیر دارد (۲۲). نتایج مطالعه Rodriguez و همکاران نشان داد که کیفیت مقصد و نسبت کیفیت به قیمت، بر مدت اقامت گردشگران تأثیرگذار است (۲۳). بر این اساس، می‌توان گفت که نتیجه بررسی حاضر مبنی بر تأثیر کیفیت خدمات بر مدت اقامت گردشگران، با تحقیقات مذکور (۲۳-۲۱، ۱۲) همسو بود.

مطابق با نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر، دیگر عامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی، قابلیت‌ها و امکانات زیربنایی مقصد می‌باشد که از جمله این عوامل می‌توان به شرایط آب و هوایی، ایجاد امکانات مناسب افراد معلول، سیستم حمل و نقل، فضاهای شهری مناسب استراحت، مراکز تجاری مناسب و ایجاد فضاهای ورزشی مناسب اشاره نمود. نتایج مطالعات Prayag (۲۴)، Nicolau و Mas (۲۵) و Adongo و همکاران (۶)، تأثیر شرایط آب و هوایی بر مدت اقامت گردشگران را تأیید کرده‌اند. Barros و همکاران به این نتیجه رسیدند که شرایط آب و هوایی و نوع هتل بر مدت اقامت گردشگران تأثیر دارد (۱۱). بر این اساس، بررسی حاضر از بعد تأثیر قابلیت‌ها و امکانات زیربنایی بر مدت اقامت، با تحقیقات پیشین (۲۵، ۲۴، ۱۱، ۶) هم‌راستا بود.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که عامل بهداشت و سلامتی، با افزایش مدت اقامت گردشگری تندرستی مرتبط است. این عوامل شامل توجه به عوامل بهداشتی در آب گرم‌ها، پزشکان آموزش دیده متخصص طب سنتی آب گرم، ایجاد استخرهای آب گرم خصوصی، وجود خدمات مراقبتی و پرستاری، وجود و توسعه یافتگی خدمات پزشکی و سرویس‌های بهداشتی در محل‌های عمومی می‌باشد. امروزه بهداشت و سلامت از دغدغه‌های اساسی افراد محسوب می‌شود و مردم رغبت چندانی به اقامت در محیط‌های ناسالم و غیر بهداشتی ندارند.

بر اساس نتایج تحقیق حاضر، یکی از عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی، عوامل شخصی و جمعیت‌شناختی است. از جمله این عوامل می‌توان به سطح تحصیلات، سن، وضعیت تأهل، جنسیت، نوع شغل و گروه سنی فرزندان اشاره کرد. با توجه به تفاوت بین افراد مختلف، هر فرد و هر گروه جمعیتی ممکن است مدت اقامت متفاوتی با سایر افراد گروه‌های جمعیتی داشته باشد. پژوهش‌های پیشین تأثیر عوامل شخصی و جمعیت‌شناختی را بر مدت اقامت تأیید کرده‌اند. بخش زیادی از مطالعاتی که در زمینه مدت اقامت گردشگران انجام شده است، درباره بررسی تأثیرگذاری متغیرهای جمعیت‌شناختی و ویژگی‌های گردشگران بر آن است. در تحقیق Barros و همکاران که در رابطه با مدت اقامت گردشگران گلف در کشور پرتغال انجام شد، عواملی همچون ملیت، تحصیلات و سن به عنوان عوامل مؤثر بر مدت اقامت این گردشگران مشخص گردید (۱۱). نتایج پژوهش Barros و Machado که در زمینه مدت اقامت گردشگران در جزیره مادیرا صورت گرفت، نشان داد که ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی (مانند سن، جنسیت (مرد)، تحصیلات و ملیت) در افزایش مدت اقامت مؤثر می‌باشد (۱۲). همچنین، در مطالعات Peypoch و همکاران (۱۷) و Alen و همکاران (۱۰)، ملیت و سن به عنوان عوامل مؤثر بر طول اقامت گردشگران مشخص گردید.

عوامل روان‌شناختی نیز با افزایش مدت اقامت ارتباط دارد. شدت احساس نیاز به بازیابی تندرستی، وابستگی خانوادگی، ایجاد وابستگی عاطفی با مقصد، انگیزه گردشگر، آرامش روانی در طول اقامت، باور به تأثیر آب گرم در تندرستی و اعتماد به مقصد از جمله این عوامل به شمار می‌رود. تحقیقات پیشین در حوزه رابطه عوامل روان‌شناختی با مدت اقامت (۱۸، ۱۱)، بیشتر متمرکز بر بحث انگیزه بوده‌اند. در پژوهش Farstad و Thrane انگیزه‌های سفر به عنوان عامل مرتبط با مدت اقامت مطرح شد (۱۸). Barros و همکاران نیز به این نتیجه رسیدند که انگیزه گردشگر بر مدت اقامت وی تأثیرگذار است (۱۱). بر این اساس، مطالعه حاضر ضمن همخوانی با تحقیقات قبلی (۱۸، ۱۱) در حوزه تأثیر انگیزه بر مدت اقامت، با توجه به بیان سایر ابعاد مرتبط با عوامل روان‌شناختی، در توسعه مبانی نظری مدت اقامت گردشگری نقش مهمی ایفا کرد.

تنوع خدمات گردشگری از دیگر عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی می‌باشد. از جمله این عوامل می‌توان به ایجاد جاذبه‌های گردشگری مکمل، تنوع امکانات تفریحی، برگزاری رویدادهای ورزشی و تورهای گردشگری درون منطقه‌ای نام برد. وجود خدمات متنوع می‌تواند بر زمان تشخیصی گردشگران برای اقامت بیفزاید و مدت اقامت گردشگر را افزایش دهد. Kim و همکاران دریافتند که مشارکت در فعالیتهای گوناگون، تأثیر مثبتی بر مدت اقامت دارد. نتیجه پژوهش آن‌ها حاکی از آن بود گردشگرانی که در فعالیتهای متنوع مقصد شرکت کرده بودند، به طور قابل توجهی اقامت طولانی‌تری داشتند و عده‌ای از آن‌ها این‌گونه فعالیت‌ها را چاشنی زندگی عنوان کرده بودند (۱۹). این یافته نشان می‌دهد زمانی که چیزهای متنوعی برای دیدن و انجام دادن وجود دارد، احتمال اقامت طولانی‌تر، بیشتر است.

از دیگر عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی سریع، عامل هزینه بود که از جمله این عوامل می‌توان به هزینه‌های اقامت، تناسب هزینه با امکانات، هزینه‌های جانبی و هزینه‌های رستورانی اشاره نمود. مطالعات قبلی تأثیر عوامل هزینه‌ای بر مدت اقامت گردشگر را تأیید نموده‌اند (۲۰، ۱۷، ۹).

مدت اقامت گردشگران دارد.

پیشنهادها

بهتر است متولیان حوزه گردشگری تندرستی، با تفکیک گروه‌های مختلف گردشگری از لحاظ ویژگی‌های شخصی، در برنامه‌ریزی‌های خود روی گروه‌هایی که بیشتر اقامت می‌کنند، سرمایه‌گذاری بیشتری نمایند و برنامه‌های تبلیغاتی خود را بر این گروه‌های بازار گردشگری متمرکز نمایند. همچنین، با برنامه‌ریزی مناسب به ویژه در زمینه افزایش آگاهی گردشگران، احساس نیاز به بازیابی تندرستی را بین آنان افزایش دهند و گردشگران را در خصوص مزایای ماندگاری بیشتر در سریع آگاه نمایند. همچنین، ایجاد این باور که آب گرم در تندرستی افراد مؤثر است، می‌تواند در افزایش مدت اقامت گردشگران و در نتیجه، درآمد منطقه گردشگری تأثیرگذار باشد. با ایجاد فضای آرام برای گردشگران، می‌توان مدت اقامت آنان را افزایش داد. دست‌اندرکاران گردشگری تندرستی سریع باید برنامه‌ریزی ویژه‌ای روی خدمات گردشگری مکمل و تنوع خدمات گردشگری داشته باشند. مشارکت دادن مردم محلی در ارائه خدمات گردشگری باید در دستور کار متصدیان حوزه گردشگری سلامت قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تمام کسانی که در انجام این مطالعه همکاری نمودند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید. همچنین، از مصاحبه شونده‌گانی که وقت گرانبه‌ای خود را در اختیار محققان قرار دادند، سپاسگزاری می‌گردد.

تضاد منافع

در انجام مطالعه حاضر، نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافی نداشته‌اند.

References

1. Ayala H. From quality product to ecoproduct: Will Fiji set a precedent? *Tour Manag* 1995; 16(1): 39-47.
2. Haghghi Kafash M, Ziaee M, Jafari G. Prioritizing the relevant factors behind medical tourism development in Iran. *Tourism Management Studies* 2006; 4(11-12): 23-40. [In Persian].
3. Mostafavi H, Shamsi Gooski E, Abbasi M. Ethical issues of health tourism in I.R.Iran. *Journal of Bioethics* 2012; 2(4): 161-80. [In Persian].
4. Zarei G, Mahmoodi Pachal Z. Examination of Iranian tourism studies on the subject and methodological dimension and the future drawing of research papers. *Journal of Tourism and Development* 2019; 8(1): 1-19. [In Persian].
5. Jafari G. Prioritizing the relevant factors behind medical tourism development in Iran [MSc Thesis]. Tehran, Iran: Allameh Tabataba'i University; 2008. [In Persian].
6. Adongo CA, Badu-Baiden F, Boakye KAA. The tourism experience-led length of stay hypothesis. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism* 2017; 18: 65-74.
7. Zarei G, Mahmoodi Pachal Z. Examining the effect of brand equity dimensions on domestic tourists' length of stay in Sareyn: The mediating role of brand equity. *Asia Pac J Tour Res* 2019; 24(5): 404-21.
8. Salmasi L, Celidoni M, Procidano I. Length of stay: Price and income semi-elasticities at different destinations in Italy. *Int J Tourism Res* 2012; 14(6): 515-30.
9. Alegre Jn, Pou L. The length of stay in the demand for tourism. *Tour Manag* 2006; 27(6): 1343-55.
10. Alen E, Nicolau JL, Losada N, Dominguez T. Determinant factors of senior tourists' length of stay. *Ann Tour Res* 2014; 49: 19-32.
11. Barros CP, Butler R, Correia A. The length of stay of golf tourism: A survival analysis. *Tour Manag* 2010; 31(1): 13-21.
12. Barros CP, Machado LP. The length of stay in tourism. *Ann Tour Res* 2010; 37(3): 692-706.
13. Pulina M. Modelling and forecasting length of stay. *Anatolia* 2010; 21(2): 305-21.
14. Herischian M, Azari A, Mahoodzadeh H, Sharizadeh A. Assessing the factors affecting the length of stay and stay of tourists

مطالعات قبلی تأثیر عامل بهداشت و سلامتی بر مدت اقامت را مورد تأیید قرار داده‌اند که از آن جمله می‌توان به تحقیقات Prayag (۲۴) و Mas و Nicolau (۲۵) اشاره نمود. محیط غیر بهداشتی به طور قابل توجهی مدت اقامت را کوتاه‌تر می‌کند. در همین راستا، Kim به این نتیجه رسید که محیط آلوده از نظر فیزیکی مقصد را برای بازدیدکنندگانی که آرزو دارند اقامت طولانی‌تری داشته باشند، غیر جذاب می‌کند (۲۶).

پژوهش حاضر نیز مانند دیگر مطالعات میدانی، محدودیت‌هایی به همراه داشت که از آن جمله می‌توان به جامعه مورد بررسی اشاره کرد. تحقیق حاضر در شهر سرعین انجام گرفت و با توجه به مباحث فرهنگی خاص هر جامعه، ممکن است علل شناسایی شده و راهکارهای پیشنهاد شده در آن برای سایر جوامع کاملاً منطبق نباشد. بنابراین، استفاده از نتایج مطالعه حاضر برای سایر جوامع باید با احتیاط صورت گیرد.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، عوامل مرتبط با افزایش مدت اقامت گردشگران تندرستی شهر سرعین در قالب ۸ مؤلفه دسته‌بندی شد که شامل «عوامل شخصی و جمعیت‌شناختی، روان‌شناختی، هزینه‌ای، بهداشتی و سلامتی، تنوع خدمات گردشگری، ظرفیت پذیرش گردشگری، کیفیت خدمات و قابلیت‌ها و امکانات زیربنایی مقصد» بود. ایجاد تنوع در خدمات گردشگری و برنامه‌های مکمل گردشگری، تورهای گردشگری و رویدادهای ورزشی می‌تواند مدت اقامت گردشگران تندرستی را تغییر دهد. همچنین، مدیریت مناسب سیستم صف و کنترل شلوغی‌ها، بر مدت اقامت گردشگران تأثیر می‌گذارد. ارائه خدمات اجتماعی و شبانه‌روزی کردن خدمات گردشگری می‌تواند مدت اقامت گردشگران را تحت تأثیر قرار دهد. استفاده از پزشکان سنتی آموزش دیده، ارائه خدمات آب گرم خصوصی و بهبود وضعیت بهداشت عمومی، رابطه مستقیمی با

- (Case study: Tabriz City). Proceedings of the Conference Civil Engineering, Architecture and Urban Planning of the Islamic Countries; 2018 May 10; Tabriz, Iran. [In Persian].
15. Yazdani MH, Seyedin A, Seyedalizadeh N. Role of tourism cities in regional development (Case study: Sarein City). Shebak 2016; 2(6): 1-12. [In Persian].
  16. Zarei G, Parsamehr B. Identification of effective factors on the development of export of medical equipment using grounded theory. Journal of Healthcare Management 2018; 9(3): 7-18. [In Persian].
  17. Peypoch N, Randriamboarison R, Rasoamananjara F, Solonandrasan B. The length of stay of tourists in Madagascar. Tour Manag 2012; 33(5): 1230-5.
  18. Thrane C, Farstad E. Domestic tourism expenditures: The non-linear effects of length of stay and travel party size. Tour Manag 2011; 32(1): 46-52.
  19. Kim JH, Ritchie JRB, McCormick B. Development of a scale to measure memorable tourism experiences. J Travel Res 2010; 51(1): 12-25.
  20. Jacobsen JK, Gossling S, Dybedal P, Skogheim TS. Exploring length of stay: International tourism in south-western Norway. Journal of Hospitality and Tourism Management 2018; 35: 29-35.
  21. Jonas A, Mansfeld Y, Paz S, Potasman I. Determinants of health risk perception among low-risk-taking tourists traveling to developing countries. J Travel Res 2010; 50(1): 87-99.
  22. Gurtner Y. Returning to paradise: Investigating issues of tourism crisis and disaster recovery on the island of Bali. Journal of Hospitality and Tourism Management 2016; 28: 11-9.
  23. Rodriguez XA, Martinez-Roget F, Gonzalez-Murias P. Length of stay: Evidence from Santiago de Compostela. Ann Tour Res 2018; 68: 9-19.
  24. Prayag G. Senior Travelers' motivations and future behavioral intentions: The case of Nice. J Travel Tour Mark 2012; 29(7): 665-81.
  25. Nicolau JL, Mas FJ. Simultaneous analysis of whether and how long to go on holidays. Serv Ind J 2009; 29(8): 1077-92.
  26. Kim JH. The antecedents of memorable tourism experiences: The development of a scale to measure the destination attributes associated with memorable experiences. Tour Manag 2014; 44: 34-45.

Identification of the Factors Associated with Increased Length of Stay of Wellness Tourists in Sarein, Iran

Ghasem Zarei¹ , Hafez Zarei²

Original Article

Abstract

Introduction: Today, worldwide tourism is of great importance to countries, and health tourism is one of the new and developing types of tourism in the world. Due to the importance of wellness tourism, this study aimed at identifying the major factors associated with the length of stay of wellness tourists in Sarein, Iran.

Methods: The study was applied in terms of purpose and exploratory in nature, and qualitative in terms of approach. In this study, data from interviews with 19 people including tourism experts and wellness tourists of Sarein were analyzed using the content analysis method.

Results: In data analysis, 56 basic codes were extracted from all interviews, and finally these concepts, were categorized into eight groups of personal and demographic, psychological, cost, psychological, hygienic and health, diversity of tourism services, tourism acceptance capacity, quality of service, and infrastructure capabilities and facilities of the destination.

Conclusion: Based on the results, organizations related to Sarein tourism should consider the factors identified in this study to increase the length of stay of wellness tourists.

Keywords: Health Tourism; Length of Stay; Iran

Received: 06 Aug., 2019

Accepted: 15 Nov., 2019

Published: 06 Dec., 2019

Citation: Zarei G, Zarei H. **Identification of the Factors Associated with Increased Length of Stay of Wellness Tourists in Sarein, Iran.** Health Inf Manage 2019; 16(5): 214-21.

Article resulted from research project No. 6156 funded by University of Mohaghegh Ardabili.

1- Associate Professor, Business Management, Department of Business Management, School of Humanities, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran (Corresponding Author) Email: info@drz.ir

2- MSc Student, Business Management, Department of Business Management, School of Humanities, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran